

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 március Hónapló

Parászka Boróka: Nemzeti hazárdjáték

„Írjál valamit erről a székelyeskedésről” – ez volt múlt hónapban az a szerkesztői utasítás, amivel legtöbbször nyugóltam, és természetesen nem tudtam eleget tenni az elvárásoknak, amelyek sokfélék és tökéletesen ellentmondásosak. Volt ebben a kérdésben kíváncsiság, elutasítás, értetlenség, éreztem, hogy nagy a tétje, mit és hogyan válaszolok.

A „székelyeskedés” mint téma azért merült fel szerkesztői igényként, mert az elmúlt hetekben zajlott az úgynevezett székelyzászló-botrány, ami ismételte ugyan a korábban megszokott román–magyar nézeteltérések jellegzetes témáit, érveit, mégiscsak volt benne valami újszerű, egyszerre ijesztő és reményteljes. Ijesztő volt, mert a magyar térfélen egyértelművé vált: mennyire nem számít a kockázat. Reményteljes, mert a román oldal bizonyított: mégiscsak számít.

A legújabb konfliktus úgy kezdődött, hogy egyszer csak, a semmiből felbukkant egy textildarab, amit székely zászlónak nevezett el a pártlogika. Mindegy is, melyik párt volt a névadó és az első felhasználó, így működik a politikai érdekkalkulus, kell egy jel, ami mögé fel lehet sorakozni, és ami majd csak megtelik tartalommal, szinte mindegy is, milyen tartalommal, az a lényeg, minél tömöttebbek legyenek a csatarendbe helyezett sorok. Először a többségében magyarok lakta – székelyföldi – Hargita megyében tűzték ki ezt a bizonyos mozgósító jelet. Azonnal botrány lett belőle. A megyei önkormányzat által elfogadott szimbólummal a helyi románok voltak elégedetlenek, azért fordultak panasszal az Országos Diszkriminációellenes Tanácshoz, mert az az ő (nagyon kis) közösségüket nem jelenítette meg, csak a magyarokat, pontosabban a székelyeket. Tényleg nem.

A zászló „fajtiszta” jelképként került be a köztudatba, és rögtön népszerű lett. Székely az, aki itt él, aki családiról, „vérségileg” kötődik a székelységhez: ez a meghatározás vált egyre népszerűbbé és elfogadottabbá.

A hargitai után egy másik székelyföldi önkormányzat, a Kovászna megyei közgyűlés vette át a „zászlózat”. És ott is hasonló feszültség alakult ki, mint Hargita megyében. A teljes láncreakciót nehéz felvázolni, nagyon sok kis helyi meg nem értés adódott össze, és nagyon is erős volt a „fajtiszta”, székely konszenzus. Egyre több településen, egyre több magánháza, köztintézményre került ki a „székely” zászló.

Egyszerű a magyarázat, hogy miért szaporodtak el a zászlók. Függetlenül a helységnevektől, a hivataloktól, körzetektől, az egyéni és a közösségi ambíció ugyanaz: a modernizációt, európai integrációt ígérő ország leszakadó, hagyományosan nagyon szegény vidékén (ún. Székelyföldön) minden a több száz éves háborús logika szerint működik. Akié a várfokán a zászló, az a várúr.

Most pedig nagyon széles a frontvonal: egész Románia átalakítás előtt, úgynevezett

„regionalizáció” előtt áll, több vár birtokviszonyáról is vita folyik. Most, amikor a többi romániai térség is versenyt fut Moldvától Olténiáig, van remény a sok-sok egymással rivalizáló megye között egy viszonylag nagy-magyar egységes területet kiszakítani, körbezászlózni, két marokkal jól megragadni.

Jelentheti ez azt, hogy revánsot veszünk Trianonon, Kis-Magyarországot építünk Románia közepén. De jelentheti egyszerűen csak egy régió létrehozását, 8, 12 vagy ki tudja hány mellett. A folyamat értelmezése nagyon sokféle, sokszor egymásnak ellentmondó. De sok-sok forgatókönyv mind megfér egymás mellett, kisebb-nagyobb sunyításokkal, kompromisszumokkal, maszatolással együtt halad a szeparáció és az integráció. A sokféle akarat közös neve, hogy legyen egy önálló „Székelyföld” (Hargita, Kovászna és Maros megye közös régiója). A textil, amit zászlónak neveznek, ennek a törekvésnek a hirtelen jött védjegyévé vált.

És mivel ennyiféle védhető és védhetetlen tartalom mind-mind kötődik ehhez a márkajelhez, amivel legújabbán az erdélyi magyar érdekképviseletek el akarják magukat adni, nehéz kezdeni vele bármit is tisztességgel. Bármennyire vonzó és elodázhatatlan is a modernizáció és az attól elválaszthatatlan regionalizáció, ez a jelkép nem csak azt viszi be a köztudatba. Hanem a szembenállást, a nacionalizmust, a románellenességet, a legrosszabb emlékü revizionizmust, egy újfajta fajtságot: a székelykedést.

A legriasztóbb azonban nem is ez, a korszerűsítő társadalmi reform és a politikai atavizmusok, a le- és felépülési vágy együttállása, hanem a kulturális visszaéléseknek, tartalomvesztésnek, hamisításnak ez a maszszív, általános jelenléte. Annak a tapasztalata, hogy a nemzeti kultúra mennyire nem jelent semmit. Székely zászló ugyanis – nincs. Nem is volt soha. Felbukkantak ilyen-olyan katonai, félkatonai és egyházi jelképek ezen a határőrideken évszázadok óta, de „székely zászlót” először a sztálinizmus idején kreáltak, a Maros magyar autonóm tartomány létrejötte után. És az, az első „székely zászló”, amely a korabeli román állam kisebbségpolitikáját szentesítette, teljességgel különbözött ettől, a most kreált változattól. Ami most felbukkant, az egy négyszáz évvel ezelőtt, a vesztes goroszlói csatában felbukkant hadi jelképek egyikére való utalás. Miért pont ez vált most „székely zászlóvá”? Nem tudni. Ki, kik döntöttek arról, hogy ez legyen a jelkép? Alig tudni.

Először a köztudatba a jogszerűen nem létező, semmiféle legitimitással nem rendelkező, behatárolhatatlan és mérhetetlen csoportosulás, a Székely Nemzeti Tanács vitte be, alig tíz éve. Azóta semmiféle közösségi egyeztetés nem történt arról, hogy valóban ez váljon a régiós átalakítás jelképévé. És ha már azzá válik, akkor milyen formában, miféle kulturális tartalmat hozzárendelve. A „székely zászló” egyszer csak itt volt, szinte a semmiből, és mindenki székely zászlóként kezdte emlegetni és tisztelni, mert ugyan ki merne bármiféle kétellyel (ami ma azt jelenti errefelé: tiszteletlenség) élni. Rákérdezni arra, hogy mi a székely kultúra, amire ezt a zászlót rávarrták. Mi a „székelység”, és mitől az, ami, ha már annak mondja magát.

A nem létező székely zászlóval szemben megfogalmazott hivatalos (román) kifogás „magyarellenesnek” minősült. És természetesen ennek a logikának megfelelően az minősült kisebbségbarát gesztusnak, magyar nemzeti elkötelezettségnek, ha valaki ezt a semmiből jött jelképet legitimként, megkérdőjelezhetetlenként fogadta el. Veszélyes paradoxon: bármi magyarnak minősíthető, önkényesen, és bármi magyarként elutasítható. A lényeg nem a tartalom, hanem a bélyeg, de ezáltal az identitás-hazardjáték révén veszélybe kerül mindaz, ami tényleg magyar (vagy szász, cigány, bármi más, ami így megjelölhető). A hamisítás totálissá teszi a kiszolgáltatottságot, az autenticitás pedig már nem véd.

Elkezdődtek a „történelmi”, „hagyományos” (és meghaladottnak hitt) román–magyar játékok,

meccsek a székelyzászló-ügy, és a „kié a vár” kérdés mentén, a nacionalizmus malmai a nagyon egyszerű képletek mentén újra örölni kezdtek. Az utóbbi években megszokott magyar „nemzetpolitikának” megfelelően a székely zászlót a magyar kormányzat is nagyon hamar magához ragadta. A Fidesz akciót hirdetett, hogy minél több magyarországi önkormányzat tűzze ki ezt a romániai önkormányzati zászlónak szánt szimbólumot. (Mi sem egyszerűbb, mint hogy egy nem létező, nem legitim jelképpel bizonyítják az erdélyi elkötelezettséget. Tökéletes, egyszerű, kéznél lévő reklámeszköz.) A cél egyértelműen a konfliktusok kiszélesítése, kiaknázása volt. Miután az önkormányzati akció szülte diplomáciai botrány (a magyar nagykövet bukaresti berendelése, a diplomáciai kapcsolatok beszüntetésével való fenyegetés) nem bizonyult elégségesnek: a lobogót a magyar parlamentre is kitűzték. Ezzel pecsételték meg a sorsát, ez a jelkép már soha nem lehet a romániai regionalizáció védjegye, mindig ott lesz mögötte a budapesti árnyék. Eddig ugyanis lehetett azt mondani, viszonylag szemrebbenés nélkül, meggyőződésből, hogy azért fontos a regionalizáció, hogy „Bukarest csak ne szóljon bele abba, hogyan gazdálkodik a vidék” (a magyar fül ehhez természetesen hozzáhallja az autonómiát, de gyorsan jelszót is). De Budapestről megüzenni, hogy Bukarest mibe ne szóljon bele, egy központi kormányzati akaratot másik központi kormányzati akarral korlátozni – ez több mint diplomáciai nonszensz.

Itt tart most a zászlóügy. Pontosabban annyival előrébb, hogy a román nacionalizmus enyhült. Romániában győzött a pragmatizmus, a székelyzászló-kérdés már nem „magyar” ügyként van terítéken, hanem egyikeként kezelik a többi – román – regionális törekvéssel együtt. Bukarestben rájöttek, hogy érdemes engedni a jelképháborúban, erejét veszti akkor a mozgósítás. Ha a magyar kormányzat nem köti a magyar ebet a magyar karóhoz, Budapest is visszakozik, akkor arra is van remény, hogy a diplomáciai feszültség (legalábbis rövid időre) kihuny.

Ami hátramaradt most, az a „székelyeskedés”, a hordalék, amivel a zászlóbotrány szemlélői (akiket megcsapott a székely fajpolitika szele) nem tudnak mit kezdeni. Mindezek után nehéz megmagyarázni, hogy nem mind „székely”, amit a pártusfniból előkapunk. Ennél is nehezebb megmagyarázni, hogy székely kulturális hagyaték létezik, és az része a magyar nemzeti kultúrának.

A székely-ség nem egyenlő a törzshöz, a fajhoz, a röghöz tartozással, kötöttséggel és kötődéssel. Nem leválasztható a magyar kultúráról. Nem kiskirályosítható, preparálható és felhasználható bármiféle rövid távú politikai érdek mentén. A botrány ihlette szerkesztői kérésre írtam egy nagyon és igazságtalanul rövid listát Bartóktól Tompa Miklósig arról, hogy miféle az (európai, modernista stb.) székely kultúra. Nem végeztem el a teljes feladatot, hogy részletes leltárt készítek. Nem válaszoltam arra a meg nem kerülhető kérdésre, hogy a sokféleképpen tagolt, sokféle irányba (szét)fejlődő magyar nemzeti kultúrának mindez hogyan része. Mindez ugyanis nem az én egyszemélyes feladatom, hanem egy – a fenti módon – mozgósított közösség kötelessége.

Ahogy a „székely-ség”, „székelykedés” vitatottá és vitathatóvá vált, arra kötelez, hogy tisztázzuk a viszonyokat. Nagy a tét, mert utoljára a Ceausescu-korszakban volt a mai „székelyeskedő” magyar szándékokhoz hasonló törekvés. Akkor az erdélyi magyarok statisztikai adatait azzal igyekezett rontani a korabeli (román) hatalom, hogy arra ösztönözték az embereket, vallják magukat inkább székelynek, mintsem magyarnak. A kettő nem ugyanaz: szögezte le a nyolcvanas években a diktatúra stratégiai fontosságú tudományos történész iparága.

Most is, harminc évvel később is működik „nemzetstratégia”, csak ezt az Orbán-kormány (és kinevezett nemzetstratégája, Szász Jenő) irányítja. Igaz, az „irányelv” nagyon hasonló: a

Székelyföld az (erdélyi) magyar kultúráról leválasztandó, megkülönböztetendő. Sőt – erre azért még a Ceausescu-érában sem volt mersz – az úgynevezett szórványvidék kitelepítése is felbukkant stratégiai javaslatként a székelyföldi áttelepítés. Így lesz – vélik a támogatók és az ezzel kampányolók – egyre erősebb a mi egyetlen, körbezászlózott várunk, a Székelyföld. Ezáltal jöhet létre majd a mi székely életterünk.

Remek hely lesz ez, jól lehet majd kampányolni ott: az győz, aki magasabbra tartja a zászlót. Igaz, az veszít, akinek a kezéből kiütik a zászlórudat. Mindent feltenni egy lapra, és mohón emelni a tétet – ez a nemzeti hazardjáték.

[Tetszik](#)

2 ember kedveli. Legyél te az első az ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Parászka Boróka: Székely szív, oroszláncsók** „Székelyföld a magyarság szíve.” „Ha kell, megcsókolom azt az oroszánt...”
2. **Parászka Boróka: Húzzuk meg magunkat** Az egész Romániát behálózó magyar napilap, az Új Magyar Szó...
3. **Parászka Boróka: Kündü** „Hiába hivatkozol a három gyermekedre: AZOK MAGYAR IDENTITÁS NÉLKÜLI, az...”
4. **Parászka Boróka: Lefölözési verseny** Januárban mutatkozott meg igazán, hogyan fog lezajlani Erdély elsivatagosodása. A...
5. **Parászka Boróka: Szégyen** „Megcsaplak, te fehérmép” – szolt át a válla mögött a...

Cimkék: **Parászka Boróka**